

572 /
1989/2

ISSN 0132-5965
საქართველოს
საზოგადოებრივი
მედიის ცენტრი

1989 გიგანტი № 5

საქართველო

საქართველო
საზოგადოებრივი
მედიის ცენტრი

1 მაისი — მშრომელთა საერთაშორისო სოლიდარობის დღე. დღე რევოლუციური შემაღლებისა, ბოროტ ძალებზე გამარჯვებისა. დღე მსოფლიოს მშრომელი ადამიანების ძმობისა, მეგობრობისა.

...ბარკადი კანკალებდა, გავროში კი მღეროდა. ტყვიები დასდევდა, ის კი უფრო მარდი იყო, ვიდრე ტყვია. სიკვდილთან რალაც საშინელ დამაღობანას თამაშობდა. მაგრამ ერთი კარგად დამიზნებული ტყვია მაინც მისწვდა მოუხელთებელ ბავშვს. დაინახეს: გავროში დაბარბაცდა, მერე დაეშვა. მთელმა ბარკადმა ერთხმად წამოიყვირა. გავროშმა მაშინვე წამოიწია, მაგრამ აღარ ამდგარა. ქვაფენილზე დარჩა დამჯდარი. სახეზე სისხლის ღვარი სდიოდა. გავროშმა ხელები მაღლა აღმართა, მიიხედა იქით, საიდანაც ტყვია მოხვდა და სიმღერა დაიწყო:

მე მიწასუ დავეცი,
ეს ვოლტერის ბრალია,
ცხვირი რუში ჩაუკარი,
ეს კი რუსოს ...

ველარ დაამთავრა... იმავე მსროლელის მეორე ტყვიამ სიმღერა უცბად შეაწყვეტინა. გავროში პირქვე დაეცა და აღარ განძრეულა.

ვიქტორ კიჰნო

...დიდება ხალხისთვის წამებულ რაინდებს,
ვინც თავი გასწირა, ვინც სისხლი დაღვარა,
მათ სსოვნას ქვეყანა ხანთლებად აინთებს...

დროშები ჩქარა!

გალაკტიონ ტაბიძე

ბებერი პანტა

შოთა არაბული

მხატვარი ვაჟა შარხული

1905X

— ბიჭო, მამუკა, ყორიული ხარ და სოფელი ყორიულთა კი არ გინახიაო, — უთვლიდა მამუკას სოფლიდან იმედა პაპა, — პაპა თუ არ მოგენატრა, თავის სოფელი მაინც გენახაო.

და მამამ მთისკენ გააქროლა პატარა მამუკა.

მოხუცმა გაიხარა შვილიშვილის ნახვით. მაგრამ შვილიშვილმა თუ გაახარა იმედა პაპა, შვილმა შარშანდღევით გააღიზიანა და გაანაწყენა: ეზოში გარაუის ადგილი არაა და ეზოს კიდეში ბებერი პანტის ხე უნდა მოიჭრას, სხვა არაფერი ეშველებო.

— დასანგრევად და მოსაჭრელად ამოდიხარ სოფელში, აქ შენი გაკეთებული ვერაფერი ვნახეო, — აბორგდა იმედა პაპა, — მაგ ხის პანტით გაზრდილი, როგორა ფიქრობ მაგის მოჭრასო!..

მამუკა უსმენდა პაპისა და მამის კამათს და თვალი ბებერ პანტის ხეზე რჩებოდა. ადრე ასეთ რამეზე არასოდეს უფიქ-

რია — ხეებს როდის სჭრიდნენ, რა მიზეზით, ანდა კარგი იყო ეს თუ ცუდი.

ხეები ბლომად იყო ყორიულების ეზოს ირგვლივ, მაგრამ ის ბებერი პანტის ხე ყველაზე ახოვანი ჩანდა, ალბათ, ორი კაცი ძლივს შემოაწვდენდა ხელს. იდგა ამაყად გადაშლილი, ეზოს გადაფოფრებული, ძლიერი და ჭანმგარი, არხევდა მკვახე ნაყოფით დახუნძლოლ, დაკორძილ ტოტებს და ნებიერად შრიალებდა.

ალბათ, პაპას ხნისა, ან უფრო დიდი იქნებო, ფიქრობდა მამუკა და შორიდან თვალმოწყურული გაჰყურებდა ამრიალებულ ხეს.

— შვილო, შორიდან რას უყურებ, — გამოარკვია მამუკა იმედა პაპას ხმამ, — მაგას გულში უნდა ჩახედო, ახლოდან უნდა შემოუარო, გაესაუბრო, მოეფერო, რომ ბევრი და გემრიელი პანტა მსხალი დაგიშვიფოს.

მან ბავშვს ხელი მოხვია და ხესთან მიიყვანა. ხესთან მისულ პაპას და შვილიშ-

ბავშვს კ. მარქსის
სახ. სახ. ჩესტობ.
ბიბლიოთეკა

ვილს პანტის კუზიანი ფესვებიდან გამო-
ბრძანებული ზღარბი „მისელმა“, შებ-
რუნდა, შემობრუნდა, ცხვირი წაიწვდინა,
ჰაერი მოუნოსა და ფართიფურთით შეი-
მალა ფესვების ქვეშ.

— ეგ პირველ სართულზე ცხოვრობს,
— ჩაიციხა პაპამ, — ზევით ასვლა არ შე-
უძლია და რა ქნას...

მამუკა დაფაცვიცხული უთვალთვა-
ლებდა ხის ფესვებში გახვეულ, ხვსში
მოფაჩუნე ზღარბს.

— აგერ, ღობის თავზე გადასულ იმ

ტოტზე ერთი ბებერი ყვავი ცხოვრობს,
მოფრაშფრაშდება საღამოს დაქანქულ
და ჩაიფლოხვება ბუდეში. მანძილზე
რებით, დაბლა, ხშირფოთლოვანში, ენა-
ქარტალა ჩიკვებს აუშენებიათ ბინა, კარ-
გა ხანია, აღარსად მიდიან, დარწმუნდნენ,
რომ არავინ მტრობს, და ცხოვრობენ თა-
ვისთვის. ახლა ბარტყები ეყოლებათ გა-
მოჩეკილი, ისე მილი-მოლიან ნისკარტსა-
ვები მთელ დღეს.

— აქეთ, საჩაის მხარეს კი, — პაპამ
ხელი გაიშვირა, — აგერ იმ ფითრის ძირ-
ში, ციყვის ფულურაა. ახლა, ჩანს, საშო-
ვარზეა წასული, თორემ მაგის არბოდ-
ჩარბოდა უნდა ნახო... რაც მაგას ამ ხეზე
ურბენია, დედამიწას შემოუვლიდა იმ სია-
რულით... დაბინდებისას უთუოდ დაბ-
რუნდება დაღლილი და დაიძინებს.

— ფულუროს ქვემოთ ობობას კოხ-
ტად მოქსოვილ ქსელს თუ ხედავ?

— ვხედავ, — უპასუხა მამუკამ თვა-
ლებდაფაცვიცხულმა.

— ჰოდა, მანდ ეგეთი წითელწარბა,
ცერის ოდენა ობობა ცხოვრობს, ცა ქუ-
დად არ მიაჩნია, დედამიწა ქალამნად,
მუსრს ავლებს მუმლს, იცის, თავისი საქმე
როგორ აკეთოს! აი მანდ კი, — პაპამ თი-
თი ახლა ქვემოთ მიაშვირა, — ხეს მამაშე-
ნის ნაცულარი სჭირს, ნაქდევია დარჩე-
ნილი და ერთი მწვანე კუდა ხვლიკი თავის
საზაფხულო აგარაკად იყენებს. იქ, ქა-
ლაქში, ხომ ეგრე ამბობენ... გაწევება მავ
ნაქდევზე და თბება მზეზე.

— ახლაც იქაა პაპა, იქაა. — წამოიძა-
ხა მამუკამ და თვალდაჭეტილი ხვლიკს
მიაშტერდა, რომელიც მის ხმაურზე ოდ-
ნავ უკან ჩაცურდა და ისევ გაქვავდა.

— მაგის მარცხნივ, კაპწალუნულ ტო-
ტზე, მუშტის ხელად შავად რომ მოჩანს
ფოთლებში, ეგ შვინტლიკას ბუდეა. შვინ-
ტლიკას ჭიშის ჩიტები ლოდებში ბუდო-
ბენ და მაგას, არ ვიცი, რა მოეწონა ამ ჩვე-
ნი პანტისა...

იმედა პაპა ხის ტანს მიაჩერდა უცბად.
— ამას შეხედე! — მიაშვირა თითი.
ხის ნაწრეზე მოზრდილი შავი კიანჭველა
არბოდა.

მამუკა ხან კიანჭველას უყურებდა,
ხან მასზე თვალმიტერებულ პაპას. ვერ
გაეგო, რა იყო აქ გასაკვირი, ხეზე კიანჭვე-
ლა მიოცდავდა, ეგ იყო და ეგ.

კიანჭველამ მცირე ტოტზე გადაუხვია,
იქიდან კი ფოთლის უწნწზე გავიდა და ნა-
ხევრად შექმულ ფოთოლზე აღმოჩნდა;
წამიც და ფოთლის ქაშაში გართულ მწვა-
ნე, თეთრბუსუსებიან ფოთლიქამია კიას
წაადგა თავს. ბევრი აღარ დაუყოვნებია,
სტაცა პირი და ჭია და კიანჭველა ბზრია-
ლით ჩაეშვენ დაბლა. მიწაზე დავარდ-
ნილმა კიანჭველამ მსხვერპლს თავი ანება
და იქით-აქეთ სირბილი დაიწყო. რა ხმითა
და ნიშნით გააგებინა თავისიანებს, ღმერ-
თმა უწყის, უცბად რამდენიმე კიანჭველა
მოვარდა და ყველანი ერთად დაეტაკენ
გასაპარავად გამშალებულ ფოთლიქამიას.
სიმწრისაგან ის ერთხელაც დაიღვლანჭა
და მერე გაქვავდა. მალე სოროში შეათ-
რიეს მსხვერპლი კიანჭველებმა და თავა-
დაც გაუჩინარდნენ.

— ხომ დაინახე, კიანჭველებიც დარა-
ჯობენ ჩვენს პანტას, — წამოიძახა აღტა-
ცებულმა იმედა პაპამ, — ეგენი რომ არ
იყვნენ, ამდენ ფოთლიქამიას რა ტყე გაუ-
ძლებდა!

მამუკა ბიჭი გოცებულთა ათვალე-
რება ამდენი მწერითა და ცხოველ-ფრინ-
ველით დასახლებულ ბებერ პანტას და
ყოველი ფოთლისა თუ ხის ქერქის ნაწი-
ბურში რაღაც ახალი სასწაული ელანდე-
ბოდა.

მალე დაბინდდა და ხის ბინადარნიც
მიუჩნდნენ.

იმ დღის შთაბეჭდილებებით ნასიამოვ-
ნებ მამუკა ბიჭს ტკბილი, ღრმა ძილით
ეძინა, სიზმარშიც გრძელდებოდა პანტის
ხის ზღაპარი.

დილით გვიან გაეღვიძა. მზეს მალთა
აეწია. ჩამი-ჩუმში არ ისმოდა, ყველანაირად
მუშაოზე წასულიყვნენ.

აივანზე გავიდა და ბებერი პანტისკენ
გაიხედა.

გაიხედა და ელდა ეცა: პანტის ადგილ-
ზე ხის ძირილა ჩანდა.

ხერხით გადახერხილი ხის თეთრ, ჯან-
სალ ძირს ემჩნეოდა, რომ ბებერი პანტა
ჩერ კიდევ მრავალ წელს გაუძლებდა ჟამ-
თა სვლას და ქარ-წვიმას, ადამიანის ხელს
რომ არ მოეღო მისთვის ბოლო.

დიდი სამართავლო

ჯანსუკ ჩაჩავიანი

ახმეტოდან კონიომდე
შემეცა მოთოთენი,
შამქორიდან შესხეთამდე
ოქროს სხივი მომუინა...
საქართველოს ლაქვარდებში
ხისარულით მოფურინავ,
რა ჰატარა მუკონა და
რამოდენა უოფილა.

ნიკას ლექსები

სამშობლო

ხერხეულიძე ცხრა ძეა,
არაუკვლია ხამასი,
ბოღნისით რეკავს ტანშია,
ირთუება კვლი აღაზნის,
რუსთველი ძღერის ვარძიას,
მცხეთა თენდება არაშით,
უამულობ, — ხეში სამშობლო
საქართველოა ღამასი!

ეს მცირე მოგონება ვაჟა ფშაველაზე კუთუნის სიმონ ბერეჟიანს, უცხოეთში
ჩაკარგულ და იქვე გარდაცვლილ ქართველ კაცს. მოგონება მე შემთხვევით
ვარდა ხელში პარიზში ყოფნისას, 1982 წელს.

ბაბო ლალიანი-მასხარაშვილი

მატიკარი ელზარ ლალიანი

მოგონება ვაჟაზე

ათი წლის თუ ვიქნებოდი... ქართული
ენის მასწავლებელი და თანაც ჩვენი კლასის
დამრიგებელი, ჩვენი საყვარელი ლუ-
არსაბოცოცხდე შემოვიდა კლასში, დაგვამ-
წკრივა და ეზოში გამოგვიყვანა.

— ნეტა რა უნდა ვითამაშოთ?!

— ნერგები, ნერგები მოუტანიათ! —
დაიძახა დიდთავა უნჩაველმა, ზაგლობას
რომ ვეძახდით.

ნელი ნაბიჯით მოგვიახლოვდა შვე-
ჩოხოსანი კაცი. სიყვარულით მოგვავლო
ყველას თვალი, გაგვიღიმა, — გამარჯო-
ბათ, შვილებო. — გავიმარჯოთ, ბატო-
ნო, — ვუპასუხეთ ერთხმად.

ჩვენი ლუარსაბი მივიდა უცნობთან,
ხელი მკლავში გაუყარა და აღტაცებით
მოგვმართა:

— ბავშვებო! ეს დღე თქვენთვის ბედ-
ნიერი დღეა! გესტუმრათ თქვენი საყვარე-
ლი მწერალი ვაჟა ფშაველა!

— „შვლის ნუკრის ნამბობი“!

— „ია“! „ია“!

— „მთის წყარო“!

— „ხმელი წიფელი“!

— „ჩიხკვთა ქორწილი“! „ჩიხკვთა
ქორწილი“!

და გაივსო ჩვენი ეზო ურჩამულითა და
სიცილით. ვაჟამ გაიღიმა და თავი დახარა.
მერე სამ-სამად დაგვეყო, პატარა ნიჩბები
დაგვიირიგა. ზაგლობას დიდი ნიჩაბი ერგო
და მე შემომამჩეჩა ხელში, შენ მაღალი
ხარო. სასწავლებლის დარაჯიც მოგვეშვე-
ლა და დავიწყეთ ორმოების თხრა.

ვაჟა თავს დაგვტრიალებდა:

— არ დაიღალეთ, შვილებო, არ დაი-

ღალეთ! ფეხებს გაუფრთხილდით, ფეხ-
ვებსა!

ნერგები ჩვეყარეთ, ნორჩ ფეხებს მი-
წა სიყვარულით მივაყარეთ და შემდეგ
სურათი გადავიღეთ ვაჟასთან ერთად. ყვე-
ლა ცდილობდა, მის გვერდით მოხვედ-
რილიყო, მუჭლუგუნები და წაკვრა-წამო-
კვრებიც იყო. მე, სამწუხაროდ, ყველაზე
მაღალი ვიყავი და მეორე მწკრივში მოვ-

ხვდი, სულ ბოლოში. სურათი ერთი კვირის შემდეგ გვიჩვენა მასწავლებელმა. ყველა თავის სახეს ეძებდა. ჩემი თავი რომ ვიპოვე, დავკმაყოფილდი (აღბათ სულელურადაც გამეცინა) და სურათი მასწავლებელს დავუბრუნე.

რომ მცოდნოდა, ვაჟა გახდებოდა ჩემი უსაყვარლესი მგოსანი, იმ დღეს წამით არ მოვწყვეტიდი თვალს, დავიმახსოვრებდი მისი სახის ყოველ წვრილმანს.

თვალებს ვხუჭავ... ვიგონებ...

მხოლოდ შავ ჩოხას ვხედავ. რომ მცოდნოდა ათი წლის ბავშვს, შემდგომში, უცხოეთში გადახვეწილი, ვაჟას სიტყვებით რომ გავითბობდი გაყინულ ცხოვრებას, აუცილებლივ მოვიპარავდი იმ სურათს.

გაიხარეს ნერგებმა, გამაგრდნენ! ფოთლებით შეიმოსეს ნორჩი მკლავები! ვუვლიდით: წყალს ვუსხამდით, ქოჩორზე ხელს ვუსვამდით. დავაჟაკდნენ! როცა სამშობლოს ვტოვებდი და ჩვენი უნივერსიტეტის ეზოში შევედი, ჩვენი ჰადრები უკვე უნივერსიტეტს ეკუთვნოდა. მივე-

დი ჩემს ჰადართან. ხუთი ჩემოდენა იყო, აშრიალდა: — სად მიდიხარ? აქ დარჩიო!

ჩემო ჰადარო, შორსა ვარ შენგან! დიდი ქალაქში ვცხოვრობ, ქვაფენილებზე დავდივარ, მიწის ქვეშ რონოდით დავსრიალობ, ქარხნების, ავტომობილების და ჰაეროპლანების ხმაურით ყურები გამოქვდილი მაქვს და ხშირად ვამბობ ოხვრით: — აღარ მინდა ასეთი სიცოცხლე! შენთან ყოფნა მირჩევნია, ჩემო ჰადარო!

ასეთი სასოწარკვეთილების დროს ვაჟას ველს მოვიგონებ ხოლმე, დილის მზე თავის სხივებს რომ დააფრქვევს და ნამს ააბრქვევიალებს, შუადღისას ნახირი რომ მოეფინება და ხარბად დაეწვდება ბალახსა და ყვავილებს.

...უფროსი კლასის მოწაფენი წმინდა ნინოს საავადმყოფოში სანიტრად ჩავეწერეთ. ის საავადმყოფო ჩვენი სასწავლებლის ზედა სართულში მოათავსეს. ზაფხულის დამდეგს დიდი დარბაზი გავანთავისუფლეთ, დავასუფთავეთ, ფანჯრები მე და ჯავრიშვილმა დავწმინდეთ.

მეორე დღეს ვაჟა მოათავსეს ამ ნათელ ოთახში. მახსოვს: მორიდებით შევალე კა-

რი... იქვე, კართან, რკინის ლოგინზე იწვა გამხდარი, გაყვითლებული, პატარა ტანის კაცი. საავადმყოფოს თეთრი, განიერი პერანგი ეცვა.

შემომხედა.

— ქართველი ხარ?

— დიახ, ბატონო ვაჟა! როგორ ბრძანდებით!

— გამადლობთ, გამადლობთ! ყველას მადლობელი ვარ. ყველანი კარგები ხართ. — ჩაახველა, მძიმედ შეისუნთქა და განაგრძო:

— ქართველი დაჭრილები ბლომდა გაყვით?

— დიახ, ბატონო.

ჩაფიქრდა, გამხდარი, უსისხლო ხელი თავქვეშ ამოიღო და ქერს მიაპყრო თვალები... ცალი თვალი, მგონი მარჯვენა, ჩამოხეული მქონდა... ცრემლი მოადგა

ზედ. ტუჩები აუთამაშდა. რაღაცას ამბობდა... იქნებ „ფშაველი ჭარისკაცის წერილი დედასთან“ მოაგონდა:

„გულ-მკერდიმც აგიოთვლებ, დედაო, ია-ვარდითა“...

ფეხაკრეფით გამოვედი ოთახიდან. შინ რომ დავბრუნდი, „გველის მკამელი“ გადავშალე:

„მთვარემც გამოამუქა სავისუვების სერითა და დამტკრდა თავისმკვლელს მოხარე ქალის ფერთა“...

ფანჯარა გამოვადე, წმინდა ნინოს საავადმყოფო ელექტრონით იყო გაჩაღებული... ელექტრონის შუქზე, რკინის ლოგინზე სულს ლევდა დაჭრილი მინდია.

პარიზი.

ნამკალი და წელი ჩქარა!

ბაჰან სვანიძე

სანამ ხვატი მორევი,
სანამ გულში რმე აქვს ბღღახს,
ბა, გიგა,
ბა, გელა...
ნამკალი და წელი ჩქარა!
ახლა, სწორედ ახლა გვინდა
მონდამება, მკლავის ძღღა.
ევეღან ვარგი ბღღახსა,
სოთბებე მოკეძღღა....

არ დაეკზნადეს ოფლის დღღერა
სურულის სურულზე განატანად,
ზვინი ზვინზე წამოკმართათ
ქვეუნი გულის განახარად...
სანამ ხვატი მორევი,
სანამ გულში რმე აქვს ბღღახს,
ბა, გიგა,
ბა, გელა,
ნამკალი და წელი ჩქარა!

მხატვარი: ბასო ხილაშვილი

ՅՄՆԱԿՆ ԶՅՆԵՆ

ՁՈՑԿԱՎԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՈՍԵՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՎՅՄՆԱԿ - ՅՄՆԱԿ ԼՅՈՒՆԱԿ

ՎՅՄՆԱԿ ԶՅՆԻ ԸՆԴՈՒՆ ԵՐԵՎԱՆԻ

Կաթըն ՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՄԱՍԻՆ ԶՅՆԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՄԱՍԻՆ ԶՅՆԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԿԱԿՈՒՄՆԵՐՄ ՎՄ-X ՆԱԿԱԿՈՒԹՅԱՆ

ՁՈՑԿԱՎԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ, ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐՄԱՅԵՆՆԵՐՆԵՐ
ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ԶՅՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ԶՅՆԱԿՈՒԹՅԱՆ

ՁՈՑԿԱՎԱԿՈՒԹՅԱՆ, ՄՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ԶՅՆԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ԶՅՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ԶՅՆԱԿՈՒԹՅԱՆ

ԿՈՒՆ ԼՅՈՒՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ, ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ԶՅՆԱԿՈՒԹՅԱՆ

ՄՅՄՆԱԿ, ՎՅՄՆԱԿ, V-VI ՆԱԿԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄՅՄ ՅՄ-
ԿՈՒՆԱԿՈՒՆ ՄՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՆԱԿԱԿՈՒԹՅԱՆ ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ԶՅՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ԶՅՆԱԿՈՒԹՅԱՆ

ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ, ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ

ՎՅՄՆԱԿ ՎՅՄՆԱԿ ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՎՅՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ

იშვიათად თუ რგებიან ვინმეს ქართულ მწერლობაში შემოსვლისთანავე ისეთი სწრაფი აღიარება, როგორც წილად ხვდა იოსებ გრიშაშვილს. თავი და თავი ამ აღიარებისა მისი ლექსების სილამე, გულწრფელობა და სისადავეა.

იოსებ გრიშაშვილის ბავშვობა არ იყო სახარბიელო, მაგრამ მძიმე ფიზიკური ჭაფით ნაშოვნ გროშებს იგი თითქმის მთლიანად წიგნების შესაძენად ხარჯავდა. ასე თანდათან შეიქმნა იოსებ გრიშაშვილის უმდიდრესი, იშვიათი წიგნებით გამორჩეული ბიბლიოთეკა. ამ ბიბლიოთეკის დოკუმენტაცია და დღესაც შეგიძლიათ თბილისში, პოეტის სახლ-მუზეუმში.

დაულალავმა შრომამ და სწავლამ იოსებ გრიშაშვილი ქართველი ხალხის ერთ-ერთ საყვა-

რელ პოეტად აქცია. ძალიან უყვარდათ მისი ლექსები წინა თაობების ქართველ ბავშვებსაც. ალბათ, თქვენც გეცოდინებათ ზოგი რამ იოსებ გრიშაშვილის მშვენიერი საბავშვო ლექსებიდან და პოემებიდან. ვანა „ბაბაჯანას ქოშები“ არ გახსოვთ? ან თავნება, განებივრებულ ბავშვზე ნათქვამი ლექსი:

«არ ვაშინებს ნივთების
სიმძიმე და სიდიდე,
ფეხლადურზე იძახი:
«მთიდე» და «მთიდე»».

თუ არ წაგიკითხავთ, წაიკითხეთ ლექსი ზარმაცზე, რომელიც თავს არ იწუხებს სწავლისათვის:

«გადახედე შენს შეგობრებს,
ფეხლია აქვს ფრადები,
შენ კი, როგორც გაიღვიძებ,
მზესუმზირას მიაღვები.
ჩამოვდები მუხის ძირას,
აკნატუნებ მზესუმზირას».

თუ არ წაგიკითხავთ, წაიკითხეთ ცქრილა, მუდამ საქმიანი პელოს საქებარი ლექსი; პატარა ოსტატების — ფიდოს და მისი დაიკო ქეთოს გაკეთებული „ტელეფონის“ ამბავი; ერთი მსუნავი გოგონას თავგადასავალი, სახალწლო სამზადისის დროს ცხელი საგოჭინაყე თავლით თითი რომ დაიწვა; ან ერთი უქნარი, ონვარი ბიჭის ამბავი,

ქუჩური სიტყვებით რომ ანაგვიანებდა თავის მშვენიერ დედაენას.

თუ არ წაგიკითხავთ, წაიკითხეთ იოსებ გრიშაშვილის მიერ გალექსილი ქართული ხალხური ზღაპარი „სიზმარა“, ანდა ქალაქური ხალხური ამბების მოხდენილი გამოყენებით დაწერილი — შემოთაც რომ ვახსენეთ — „ბაბაჯანას ქოშები“, „მოლა და ძალი“, „მუსტაფას ვირი“, ან სომეხი პოეტის, ოვანეს თუმანიანის „გიქორისა“ და საბავშვო პოემის „ერთი წვეთი თავლის“ შესანიშნავი თარგმანები.

ბავშვებისათვის წერა ძალიან უყვარდა იოსებ გრიშაშვილს, „ვგრძნობდი, რომ ჩემი ენა და ლექსთწყობა პატარებს გაახარებდა“-ო.

ერთ-ერთი საბავშვო წიგნის შესავალ წერილში იგი ასე მიმართავდა პატარა მეგობრებს:

„ეს ლექსები თქვენმა სიყვარულმა დამაწერიანა, თქვენ შთამაგონეთ ისინი“.

სიხარულით და სიყვარულით საკითხავია ის ლექსიც, ახლა რომ წაიკითხავთ ჩვენს ჟურნალში:

მუსტაფას ვირი

ვერს შეღავთ ჩვენს მუსტაფას,
რა მარდაი, რა მხნედ არი!
ქალაქისკენ გასასულიდად
მიჰყავს თავის სახედარი.
უკან მისდევს თვით მუსტაფა
და იმისი შვილიშვილი.
გზად სოფლები სვლენათ ბევრი
და მინდორი გადაშლილი.
ერთ სოფელს რომ მიადწიეს,
აუჯანდა ხალხი სელად:
„შესეთ, ფეხით ჩანჩალებენ,
ვირი მიდის ცარიულად!“
და როდესაც სოფელს გასცდნენ,
და როდესაც მიწუდა ხალხი, —
ორივენი ვირზე შესხდნენ,
წინ — მუსტაფა, უკან — ბაღლი.
სხვა სოფელში რომ შევიდნენ,
ასრიალდა დიდ-ბატარა:
„ერთ საბრალო ვირუკანე
ორი ვირი შემომჯდარა!“
და მუსტაფას შერცხვა უცბად
ამ სმაურსე, ამ ევირილსე,
შვილიშვილი მირს ჩამოსვა,

თვითონ მარტო დარჩა ვირზე.
ახლა კიდევ სხვა სოფელი
ხარხარებს და აჭეკტს თვალებს:
„ნანა ვირით მიბრძანდება,
ბავშვი ფეხით მიჩანჩალებს!“
და მუსტაფამ მაშინათვე
მიატოვა ვირის კეხი,
შვილიშვილი ვირზე შესვა
და თვითონ კი გაბევა ფეხით.
აგერ კიდევ სხვა სოფელი
დანცინის და არ ასვენებს:
„ბურიკაცი ფეხით მიდის,
ციცქნა ბაღლი ვირს აჭენებს!“
აქ მუსტაფა გაგვიბრუნდა,
მირს ჩამოსვა მუხევე ბავშვი:
— თურმე ეველა ადამიანს
თითო ჭკუა უდევს თავში!
არ სჯობია, გზა განვაგრძო
ჩემს ჭკუასე, დინჯად, ნელად,
მე რომ ამით ეური ვუგლო,
გადამრევენ უჭკველად!
თქვა და სასრე მოიქნია,
აღარ უგლო არვის ეური,
სახედარი წინ გაივლო,
გზა ირჩია ძველებური.

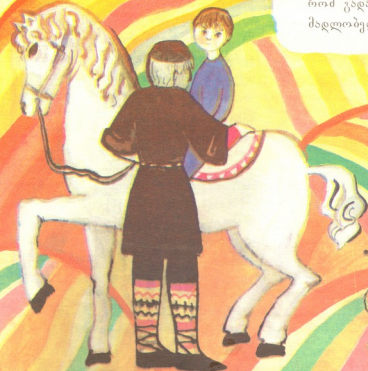

ბავშვ მზაურიშვილი

მისა ზანას მოჰპარა
 ღამამ თუთრი ფშატცი,
 უკან ბავშვების გუნდი
 მისდევს ტაშით-ვაშთით.
 ჩააუენა თხრილში და
 ზედ შეჯდომას ცდილობს
 თუთრონი კი ურის მდღლა
 ტლინკებს სხსაცილოდ.
 ამ დროს თავს წამოადგა
 მისა ზანა ბავშვებს,

ულვაშებში ბერიკაცს
 ღიმი უთამაშებს.
 ღამა არ დაუტუქსავს,
 დაუკვავა ზატარას,
 შესვა ცხენზე და სოფლის
 შარაზე ჩატარა.

ეს კი უთხრა: ჯირითი
 ჯერ აღრეა შენთვისო,
 რომ გაღარჩი, ვარ დიდი
 მადლობელი ღმერთისო.

კიტვინი

არჯაკელში

პარლ კობარიძე

გაზაფხულია, ფერადი გაზაფხული, ამინდიც მშვენიერია. არც ცივა და არც ცხელა. პაპა და შვილიშვილი ტყეში მიდიან არჯაკელში.

მინდორი აათავებს და ტყეში შევიდნენ. მანამდეც ესმოდათ ფრინველების გალობა-ჭიკჭიკი, მაგრამ აქ, ტყეში უფრო მოუხმირეს ჩიტებმა, ესაო, ტყე გვირჩევნა მინდორსაო. იქვე, მაყელის ბარდში, ბულბულიც გალობდა.

— მოდი, გაწერდე, — თქვა შვილიშვილმა, — ახე უფრო კარგად მოეუსმინე, — კალათა მიწაზე დადგა და ბარდს გახედა.

შეწერდნენ და ბულბულიც გაწემა — ნეტა ვინ არიან და რას დადიანო. მართლაც ძნელია, როცა გემღერება, მაშინ გამოჩნდეს ისეთი ვინმე, ვისი დანახვაც არ გინდა. შენ ჩიტი უძახე, ჭკვიანურად კი მოიქცა.

ჰო, პაპასა და შვილიშვილს ერთი სახელი ერქვათ, — გიორგი. მაგრამ შვილიშვილს, ჯერ პატარაო, გიოს ეძახდნენ. რომ გაიზრდებოდა და ხმა დაუბრუნებდა, მასაც დიდი სახელი — გიორგი ერქმევა.

გზა განაგრძეს, გასცდნენ მაყელის ბარდს და ისევ აგალობდა ბულბული.

— მეც მემღერება, თქვა გიომ.

— ვიმღეროთ, — თქვა პაპამ, — მაგრამ რა ვიმღეროთ? გამახსენდა: მე რომ ძალიან მომწონს, ის ლექსი ვიმღეროთ.

— რომელზე მეუბნები?

— დაგავიწყდა, შვილო? აესა:

მე რომ უნაგირი მქონდეს,
ცხენიც რომ შეავდეს,
შევეჯებოდი და უსანგში
გავუერიდი ფეხსო,
ჩორითა და თოხარკით

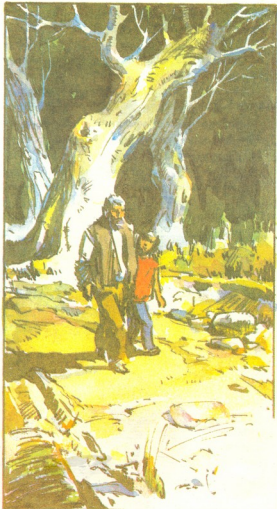
კადველიდი მოებსო,
ნიაუქარს ღაუქუოდი,
გაუტონავედი ზღუებსო,
რა სანახავს არ ვნახავდი,
რა ქვეყნებს და გზებსო, —
მე რომ უნაგირი მქონდეს,
ცხენიც რომ შეავდეს.

— ეს ლექსი აკი სხვა დროსაც გვიმღერია, — თქვა პაპამ, — მაგრამ სამ ხმასო რომ იმღერება?

— მაშ რა ვქნათ?

— იქნებ გამოჩნდეს ვინმე.

მართლაც გამოჩნდა: ზვევიდან შიო მოდიოდა — გიოს კლახელი და მეზობელი.

მატარი თამაზ ხუციშვილი

გამარჯობა-გაგიმარჯოსო.

— კარგ დროს გამონდი, — უთხრა ვიომ, — მე და პაპას უნდა გვემღერა, მაგრამ ერთი ხმა გვაკლია. აბა, მოეშადა: მე მეთრეხ ვიტყვი, შენ — პირველს, ვიორგი პაპა კიდევ ბანით შეგვეწვევა.

— მე ვერ ვიმღერებ?

— რატომ?

— უხასიათოდ ვარ.

— რათა, რა დაგემართა, ბიჭო!

— არჯაკვლზე ვიყავი, მაგრამ ვერ დაეკრიფე, გადაბერებულა.

— ალბათ პირმზითებზე ეძებდი, — გაედღმა ვიორგი პაპას, — დაბლობებში, ჩრდილში უნდა გეძებნა. რაღა თქმა უნდა, პირმზითებზე უკვე გადაბერებული იქნება. ყვავილი ხომ არ უჩანდა?

— არა, მაგრამ აღარც ბევრი უკლია.

— წამილი ჩვენთან; გუშინ კალათის წნეულზე ვიყავი და იმდენი შევიგულე, მთელ ჩვენს უბანს ვყოფა.

— რაკი ეგრეა, ხასიათზე მოველ უკვე და, ვიმღეროთ.

— კარგი ბიჭი ხარ, კარგი ქართველი, კარგი დედმამიშვილი, პოდა, კარგი ქართულიც უნდა იცოდე, — ჩაფიქრდა ვიორგი პაპა, — უნდა გეთქვა — გუნებაზე არა ვართ; მერე — გუნება გამომიკეთდა, გუნებაზე მოველო. ხასიათი თანდაყოლილია, შეილო, შეუცვლელი, ადამიანს არასოდეს ეცვლება ხასიათი.

ბევრიც ეცადოს, მაინც ვერ გამოიცივლის, ეს მისი ბუნებაა, მისი თვისება.

— ლექსიკონებში რომ მასე არ წერია?

— მერე რა, ლექსიკონებიც ადამიანის შედეგნილია და, რაღა გასაკვირია, შეცდომა რომ დაუშვან. გუნება განწყობილებას ნიშნავს, რაც გარემოს მიხედვით, ანდა ადამიანებთან დამოკიდებულებით იცვლება, ესე იგი, დროებითია. ზოგი იმას კი არ ამბობს, გუნებაზე არა ვართ, არამედ — უქეიფოდა ვართ, რაც იმას ნიშნავს, ქეიფის, მხიარულების გუნებაზე არა ვართ. მოკლე, უგუნებოდა ვართ. აკი ხალხური ლექსიც გვეუბნება:

ნეკაიე გამაგებინა,
რამ შევიცვალა გუნება.

ხალხს არაფერი ეშლება, ხალხმა ყველაფერი იცის, ხალხი ბრძენია! რაიმე კარგი არ მოეწონება ვინმეს, თუ ცუდი მოეწონება, იმაზე ვამბობთ — კაცია და გუნებაო. ახლავ თუ არ ისწავლე, შეილო, მერე დაგვიანებული იქნება. შეიძლება დავვიანებული არ იყოს, მაგრამ რაღა ძალაა, ის არა ხვლობა, ბავშვობიდანვე რომ გეცოდინება? ასეთი ცოდნა არასოდეს, არასოდეს ამოგეშლება მესხიერებიდან... ახლა ვიმღეროთ.

ვიმღეროთო, მაგრამ აღარ უმღერიათ: როცა ბულბული გალობს, მამინ რომ ვიმღეროთ, თქვენი არ იყოს, მეც უხერხული მგონია.

იშვიათი სადილი

სახელგანთქმული, თითქმის უკვე მთლად დაკრუებული გერმანელი კომპოზიტორი ლუდვიგ ვან ბეთჰოვენი, როგორც ყოველთვის, იმ გაზაფხულსაც ქალაქიდან სოფელში გაემგზავრა. ივლისის ცხელ ნაშუადღევს, ის, ჩვეულებისამებრ, ტრაქტირში შევიდა, რომ გამაგრებელი სასმელი დაეღია და ცოტა წაეხემსა. ცარიელ მაგიდას მიუჯდა და ოფიციანტს უხმო, მაგრამ იგი არ მივიდა.

— ოფიციანტო! — ერთხელაც დაუძახა ბეთჰოვენმა, მაგრამ კვლავ ამაოდ. კომპოზიტორმა, დროის მოსაკლავად, ჩიბიდან ქალაქის ფურცელი და ფანქარი ამოიღო და წერას შეუდგა. ცხადია, ნოტების დაწერას! ეს ხომ მისი ყველაზე სანუკვარი საქმიანობა იყო. დროდადრო მარცხენა ხელის თითებით ტაქტს ითვლიდა და მელოდიას ლიღინებდა. ბეთჰოვენი უკვე დედამიწაზე აღარ დააბიჭებდა, იგი მუსიკის სამყაროში დანავარდობდა.

ცოტა ხანში ოფიციანტი კომპოზიტორის მაგიდისაკენ გაემართა, მას თავიდანვე შემოეგმა სტუმრის ხმა და ორჭერევე გას-

ძახა, — ახლავე მოვალო, — მაგრამ ბეთჰოვენმა ეს ვერ გაიგონა.

როცა ოფიციანტი მაგიდასთან მდგომარეობდა, დაინახა, რომ ბეთჰოვენი ქალაქლდე სწრაფად წერდა ნოტებს. გაიფიქრა, — ხელი არ შეეუშალოო! — და ფეხაკრფით გაშორდა.

ნახევარი საათის შემდეგ ბეთჰოვენი წამოდგა. მთელი გულისყურით დააცქერდა ნაწერს, მოწონების ნიშნად თავი დაიქნია, მესამედ იხმო ოფიციანტი და ანგარიში მოსთხოვა.

— კი, მაგრამ თქვენ ხომ არაფერი მიგირთმევიათ, ბატონო ჩემო! — უთხრა მან.

— შენ რა, მეხუმრები? — წყენა შეეპარა ბეთჰოვენს ხმაში, — შშვენივრად ვარ დანაყრებული.

— მაგიდაზე რომ ქურჭელი არა დგას?! — ალბათ, როცა ვწერდი, მაშინ წაიღე.

სტუმარი რომ მეტად არ გაებრაზებინა, ოფიციანტმა თავაწიანად ჰკითხა: — ესე იგი, გადახდა გნებავთ? — დიაღ, ოღონდ მალე ქენით! ოფიციანტმა წინა სადილების მიხედვით უანგარიშა.

ბეთჰოვენმა მხოლოდ დაჭამებულ თანხას დახედა, მაგიდაზე მონეტა დაუდო, მადლობა გადაიხადა და ისე, რომ არაფერი უქამია, სრულიად დანაყრებული გაულდა გზას.

საქ. სსრ კ. შარქის
სახ. სახ. რესპუბ.
გიგლიოთეძა

19037

ნარიყალა

პიპი მღაბრიშვილი

ათასხუთას წელზე მეტია, რაც ჩვენს დედაქალაქს მადლიდან ამაყად გადმოჰყურებს მისი მთავარი დამცველი ციხე – ნარიყალა. ჩვენი ერის ისტორიაში სხვადასხვა დროს იგი სხვადასხვა სახელით არის მოხსენიებული: დედაციხე, თავადი ციხე, მალაღი ციხე, დღეისათვის კი მას სახელი ნარიყალა შემორჩა.

მისი მშენებლობა მეხუთე საუკუნეში მეფე ვახტანგ გორგასალის ბრძანებით დაწყებულია, შემდეგ კი ვახტანგის ვაჟს, დარის დაუსრულებია.

თხუთმეტი საუკუნე იცავდა ნარიყალა ჩვენს დედაქალაქს, მრავალი ომი გადაუხდია, ბევრი განსაცდელსათვის გაუძლია, დაქცეულა კიდევ, მაგრამ ჩვენს წინაპრებს ყოველთვის დიდი გულმოდგინებით აღუდგენიათ.

ყოველმა საუკუნემ და ეპოქამ თავისი კვალი დააჩნია მის კედლებს. ის, რაც დღეისათვის შემოგვრჩა, სამშენებლო მასალის წყო-

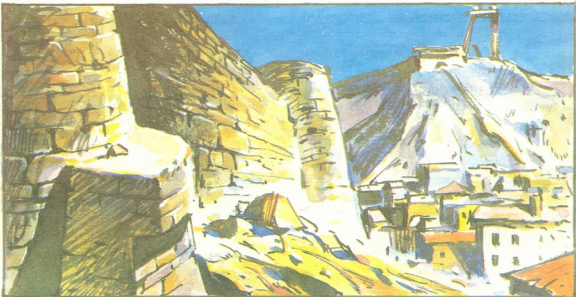
მატვარი თამაზ ხაშიშვილი

ბის და თვით მასალის მიხედვით სხვადასხვანაირია. განსაკუთრებით ლამაზად გამოიყურება ხალიჩისებური წყობით ნაგები კოშკები. ციხის ტერიტორიაზე შემორჩენილია სხვადასხვა დანიშნულების ნაგებობანი: წყალსაცავი, ობსერვატორიის ნაშთი, ეკლესიის საფუძველი, სასახლის ნანგრევები და სხვა.

ამჟამად აქ დიდი აღდგენითი სამუშაოები მიმდინარეობს.

ნარიყალას ციხეს ქალაქის მხრიდან ორი მისასვლელი აქვს, ერთი ორთაჭალიდან, აბანოთუბნის გავლით, მეორე – ლენინის მოედნის მხრიდან, ბოტანიკურ ბაღში შემავალი გვირაბით.

ზაფხვებო, თავისუფალ დროს, კარგ ამინდში, სთხოვეთ თქვენს უფროსებს, მშობლებს, აგეგვანონ ნარიყალაზე, მისი დათვალიერება დიდ სიამოვნებას მოგანიჭებთ, თბილისის ისტორიასაც უკეთ გაეცნობით და უდავოდ კმაყოფილები დარჩებით.

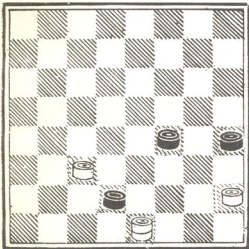

ქართული კალაში

პითაგორთ უკუი

ბავშვებო! ბევრს გიყვართ შაშის თამაში. პოლა, ამიერიდან, შაშის ცნობილი ოსტატი ვლადიმერ კანდელაკი დროდადრო შემოგთავაზებთ საშაშო ამოცანებს. შეეჭობრეთ ხოლმე ერთმანეთს, ვინ უფრო სწრაფად ამოხსნის მათ.

11

ახლა კი დახედეთ ამ ნახაზს და მონახეთ თეთრების მოგება ორ სვლაში. იცოდეთ, რომ ორმაგი ბაიკი ნიშნავს მარბიელს /დამკაცს/.

შოთა ახირანაშვილი

ამ ანღაზამ თქვენთან ბრძნული
ანრი გამოატანა:
ცული როგორ ხეს ჭეცვესო,
თუმც თვით კია ზატარა,
ბოლო ქართლის ქალაქია,
მოსაძეუნდა ადგილი,
ერთად განლავთ მტერთა ძლევის
უწყინდესი ადგილი.

ჭიქო

სამბროტხელოს ალკი მკ-ისა
და ვ. 0. ლეპინის სახელობის
პიონერთა ორგანიზაციის
რმსაზღვრის საბჭოს შურ-
ნაღლი უმცროსკლასელთა-
30ს.

გამოცემის 1904 წლიდან.
საქ. კ. ცკ-ის გამოცემილება.

შთავარი რედაქტორი
რედაქტორი

სარედაქციო კლდეკია: მუზარდ ანო-
კაძე, მინანა ანოკიძე, ლეპინა პაპუა,
სოსილე პოპიანაძე, მერი ლეპინა-
პილი, სოლომონ ლეპინაპილი,
ლევია პრაბე, გელა ლეპინაპილი, მა-
კსალა პრეპიანაპილი, ჯურხა ნაღო-
რამ, იმანაძე ნაღოპილი (პ.მე, მდევანი),
ბიპო ბენედიქტი, ბიპო ბიბიანიძე.

სამხატვრო რედაქტორი
ბიპოპილი რედაქტორი

ტექნიკური რედაქტორი
ბიპო ვინაპილი

მოსამართო რედაქციის, გამოცემილების,
სტამბის-თბილისი, ცენტრის 14. ტელ.
ში. რედაქტორის 93-41-30, 93-98-15;
პ.მე, მდევანის 93-10-32, 93-98-18; საშ.
რედაქტორის-93-98-18; განყოფილებ-
ბის 93-98-19.

გაღვიცა საბჭოებდ 20.02.89 წ., ხელშო-
წერილთა დსაბჭოებდ 25.04.89წ., ქა-
ლელის ზომა 60x90, ფხ. ნაბ.
შურც. 2,5. ტირაჟი 168.000, შეკეკია
№412

ღეაზე ნახატი
ჯეაზელ ლელეპინა

«Дилла» («Утро») — ежемесячный
журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузин-
ского Республиканского Совета Все-
союзной пионерской организации им.
В. И. Ленина, для младшеклассников,
на грузинском языке.
Отвечает в типографии издатель-
ства ЦК КП Грузии.
Главный редактор Реваз Иванишви-
ли (тел. 93-41-30).
Адрес редакции и издательства:
380096, г. Тбилиси ул. Ленина, 14.
Объем 2,5 печатных листа, тираж
168.000.

8/14/74

8-007